

27813

Evrin RIZVANOĞLU
İstanbul Milletvekili
DEVA Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 02.05.2025

Evrin RIZVANOĞLU
İstanbul Milletvekili

Gıda güvenliği; halk sağlığı, çevre sağlığı ve tarımsal üretimin sürdürülebilirliği açısından stratejik bir önceliktir. Tarımsal üretimde kullanılan pestisitlerin mevzuata aykırı şekilde ve denetimsiz olarak kullanılması, yalnızca bireysel sağlık riskleri doğurmakla kalmayıp, aynı zamanda gıda zincirinin bütünlüğünü, iç piyasa güvenliğini ve ihracat gelirlerini tehdit etmektedir.

Greenpeace Türkiye tarafından 28 Nisan 2025 tarihinde yayımlanan "Pestisitler ve Çocuklar" raporu kapsamında, İstanbul'da zincir marketler ve semt pazarlarından temin edilen 14 farklı sebze ve meyve türüne ait 155 örnek, uluslararası akredite bir laboratuvarında analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, örneklerin %33'ünde (51 üründe) Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği'ne aykırı pestisit kalıntısı tespit edilmiş, %61'inde birden fazla pestisit kalıntısına rastlanmış, %31,6'sında hormonal sistemi bozucu, nörolojik gelişimi etkileyen veya kanserojen etkileri bilinen pestisit kalıntıları bulunmuş, %43'ünde ise kalıcı, biyobirikim yapan ve "sonsuz kimyasallar" olarak bilinen PFAS içeren kimyasallara rastlanmıştır. Dahası, analiz ettirilen salamura yaprak örneklerinin birinde 13, bir örnekte 20, bir başka örnekte 21 farklı pestisit tespit edilmiştir.

Bu bulgular özellikle gelişim çağındaki çocukların sağlığı açısından son derece ciddi bir risk oluşturmaktadır. Bilimsel araştırmalar, pestisitlerin endokrin sistem bozucu özellikleri nedeniyle bağışıklık sisteminde zayıflama, nörogelişimsel bozukluklar, metabolik hastalıklar, üreme sağlığında bozulma ve bazı kanser türlerinin görülme sıklığında artışa neden olabileceğini ortaya koymuştur. Çocuklar, gelişim döneminde olmaları sebebiyle bu kimyasallara karşı daha hassas olup, maruziyet durumunda etkileri yaşam boyu sürebilmektedir.

Öte yandan, Türkiye'den Avrupa Birliği ülkelerine ihraç edilen tarım ürünlerinde pestisit kalıntısı nedeniyle artan sıklıkta sınır kontrollerinde sorun yaşandığı gözlemlenmektedir. Avrupa Hızlı Alarm Sistemi (RASFF) kayıtlarına göre, son yıllarda özellikle üzüm, biber, nar, limon ve yeşil fasulye gibi ürünlerde pestisit limit aşımaları nedeniyle Türkiye menşeli ürünler reddedilmiş ve geri gönderilmiştir. Avrupa Komisyonu'na bağlı Alarm ve Dayanışma Ağı'nın

(ACN) 2023 yılı raporuna göre ise, Türkiye, Avrupa Birliği sınırlarında gıda güvenliği risklerine ilişkin yapılan geri bildirimlerde 408 bildirimle ilk sırada yer almıştır. Bu veriler, Türkiye'nin gıda ihracatında güven kaybı yaşadığını ve pestisit kaynaklı risklerin yalnızca iç tüketimi değil, dış ticareti de ciddi biçimde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum hem üretici kesimde ekonomik kayıplara hem de ülke tarımının uluslararası pazardaki rekabet gücünün zayıflamasına neden olmaktadır.

Ayrıca Türkiye’de belirli aktif maddeleri içeren pestisitlerin kullanımı yasaklanmış olmasına rağmen, piyasada ruhsatsız veya kaçak yollarla bu yasaklı pestisitlerin satışının sürdüğüne dair ciddi bulgular mevcuttur. Yasaklı pestisitlerin piyasada bulunması hem mevzuatın etkin uygulanmadığını hem de tüketici sağlığının doğrudan tehdit altında olduğunu göstermektedir.

İç piyasada pestisit kalıntılarının yeterince şeffaf biçimde izlenmemesi ve kamuoyuna düzenli bilgi sunulmaması, hem tüketici sağlığı hem de tarımsal üretimin güvenilirliği açısından riskleri artırmaktadır. Bu nedenlerle pestisit kullanımının etkin şekilde denetlenmesi, kalıntı analizlerinin düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılması ve hem iç piyasa hem de ihracat güvenliğini yeniden tesis edecek yapısal önlemlerin alınması kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir.

Bu bağlamda;

1. Greenpeace Türkiye tarafından yayımlanan "Pestisitler ve Çocuklar" raporunda belirtilen mevzuata aykırı pestisit bulgularına ilişkin Bakanlığınızca resen bir inceleme başlatılmış mıdır? Başlatıldıysa bu inceleme hangi tarihte ve hangi kapsamda gerçekleştirilmiş ve tespit edilen mevzuat ihlallerinin türü nedir?
2. 2023 ve 2024 yıllarında Türkiye genelinde Bakanlığınız tarafından yürütülen pestisit kalıntı denetimleri kapsamında kaç numune alınmıştır, bu numunelerin kaçında mevzuata aykırı pestisit kalıntısı tespit edilmiştir ve mevzuata aykırılık tespit edilen ürünlerin türlerine ve oranlarına ilişkin veriler kamuoyu ile paylaşılmış mıdır?
3. Greenpeace Türkiye tarafından yayımlanan “Pestisitler ve Çocuklar” raporunda yer alan salamura yaprak örneklerinde de görüldüğü gibi çoklu pestisit kalıntılarının önlenmesi için herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır? Çoklu pestisit kalıntısına yol açan nedenler araştırılmakta mıdır?
4. Mevzuata aykırı pestisit kalıntısı, limit fazlası veya yasaklı pestisit tespiti yapılan üretici ve işletmelerin, mevcutta açıklanan taklit ve taşıyıcı listelerine dahil edilmesi yönünde bir çalışmanız var mıdır? Böyle bir çalışma bulunmuyor ise, halk sağlığını doğrudan tehdit eden bu ihlallerin kamuoyuna açıklanması amacıyla yeni bir düzenleme yapılması planlanmakta mıdır?
5. Türkiye’den Avrupa Birliği ülkelerine ihraç edilen tarım ürünlerinde 2023 ve 2024 yıllarında pestisit kalıntısı nedeniyle kaç iade vakası yaşanmıştır; hangi ürünler, hangi aktif maddeler nedeniyle reddedilmiş ve bu iadeler sonucunda ülke ekonomisinin uğradığı tahmini zarar ne olmuştur?
6. Bakanlığınız bünyesinde PFAS içeren kimyasal kalıntılara yönelik özel bir izleme veya analiz programı bulunmakta mıdır; bulunuyorsa bu programın kapsamı, uygulanma sıklığı ve kamuya açıklanan son veriler nelerdir?
7. Çocukların pestisitlere karşı daha hassas olduğu bilimsel olarak kabul edilmesine rağmen, çocukların yoğun tükettiği ürünler (örneğin okul kantinlerinde ve beslenme programlarında sunulan gıdalar) için özel bir pestisit denetim mekanizması oluşturulmuş mudur ve bu ürünler için daha sıkı pestisit kalıntı limitleri uygulanmakta mıdır?
8. Endokrin bozucu kimyasal taşıyan pestisitlerin kullanımını azaltmak amacıyla özel bir ulusal strateji veya eylem planı hazırlanmış mıdır; hazırlanmadıysa böyle bir planın hayata geçirilmesi için bir çalışma yürütülmekte midir?

9. Pestisit kullanımını azaltmak ve biyolojik ya da biyoteknik mücadele yöntemlerini yaygınlaştırmak amacıyla üreticilere yönelik halihazırda yürütülen herhangi bir teşvik programınız var mıdır? Varsa bu teşviklerin kapsamı ve uygulama sonuçları nelerdir? Bu desteklerin artırılması ve daha yaygın hale getirilmesi için yeni bir program planlanmakta mıdır?